

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЯРОШАК ОЛЕГ ЯРОСЛАВОВИЧ

УДК 342.95:351.74(043.3)(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ**

12.00.07 «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у у Закладі вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
ГАЛУНЬКО Віра Миколаївна,
Одеський державний університет внутрішніх справ, професор
кафедри адміністративної діяльності поліції

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
КОМІСАРОВ Олександр Геннадійович,
Національна академія внутрішніх справ,
т.в.о. заступника директора з освітньої та науково-дослідної
діяльності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності

кандидат юридичних наук, професор
МЕРДОВА Ольга Миколаївна,
Донецький державний університет внутрішніх справ,
заступник директора з освітньої та науково-дослідної діяльності
навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції імені Е.О.Дідоренка

Захист відбудеться «07» травня 2026 року о 14.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.884.04 у Одеському державному університеті внутрішніх справ за адресою: 65014, м. Одеса, вул. Успенська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського державного університету внутрішніх справ за адресою: 65000, м. Одеса, пров. Сабанський, 4.

Автореферат розіслано «06» квітня 2026 року

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О.В. Ковальова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Конституція України, як основний гарант закріплює право громадян держави на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст.34), на право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації (ст.39) у визначеному законом порядку. Масові заходи (зібрання, мітинги, демонстрації, спортивні та культурні події) є невід'ємною складовою реалізації конституційних прав і свобод людини, зокрема права на мирні зібрання. Водночас такі заходи пов'язані з підвищеним ризиком порушення громадського порядку, що вимагає ефективного адміністративно-правового регулювання діяльності уповноважених органів, насамперед Національної поліції України та інших суб'єктів сектору безпеки. Лише суд в інтересах національної безпеки держави з метою захисту прав і свобод людини та громадянина, може обмежити реалізацію вищеназваних прав.

Питання забезпечення громадського порядку та громадської безпеки є основним завданням правоохоронної діяльності будь-якої держави і визначається як одна з основних функцій органів Національної поліції України. Однак, під час проведення масових заходів виникає низка сучасних суспільно-правових викликів, які особливо загострилися в умовах трансформації державного управління та дії правового режиму воєнного стану в Україні. Так, в умовах воєнного стану значно зростає необхідність балансування між забезпеченням національної безпеки та дотриманням прав і свобод громадян. Обмеження проведення масових заходів, встановлення спеціальних правил їх організації та посилення контролю з боку держави потребують чіткого правового врегулювання, щоб уникнути зловживань владою та забезпечити принцип верховенства права. Сучасні загрози, зокрема терористичні ризики, провокації, інформаційні впливи та масові заворушення, актуалізують питання вдосконалення адміністративно-правових механізмів превенції правопорушень під час масових заходів, це включає розвиток форм і методів діяльності правоохоронних органів, підвищення рівня їх координації, а також впровадження міжнародних стандартів у сфері забезпечення публічної безпеки.

Саме діяльність Національної поліції України спрямована на створення безпечного середовища для перебування громадян у публічних місцях та забезпечення порядку, який сприяє ефективній реалізації їхніх прав і свобод. Національна поліція здійснює різноманітні заходи та оперативні дії з метою запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, особливо злочинів, забезпечення протидії правопорушенням та вжиття необхідних заходів у разі виникнення небезпеки для громадського порядку та безпеки.

Однак, значно знизився рівень довіри населення до Національної поліції України, що підтверджується проведеним нами опитуванням населення у трьох областях Херсонській, Миколаївській та Одеській, де громадяни довіряють поліцейським лише у 29 % (Додаток Б), що свідчить про значні прорахунки в цій сфері. Найбільші проблеми виникають на рівні керівництва Національної поліції України, видання індивідуальних адміністративних актів та усних указівок, що призводить до перекручування трактувань чинного законодавства, порушення прав та свобод людини тощо.

Питанням адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів приділяли увагу такі науковці-адміністративісти як: С. Алфьоров, О. Бандурка, П. Баранчик, О. Батраченко, А. Буханевич, О. Бойко, А. Василишин, В. Галунько, І. Голосніченко С. Гусарев, В. Грохольський, Е. Демський, П. Діхтєвський, М. Додін, А. Долинний, О. Доценко, Ю. Йосипів, В. Заросило, Є. Зозуля, С. Кавун, Д. Калаянов, Р. Калюжний, С. Кіщенко, Є. Кобко, В. Колпаков, В. Курило, К. Мамай, А. Мартишко, С. Медведенко, Р. Мельник, Б. Мороз, О. Музичук, В. Олефір, О. Панова, М. Пихтін, А. Подоляка, С. Пономарьов, Ю. Римаренко, С. Стеценко, В. Фатхутдінов, О. Федченко, В. Шакур, Х. Ярмакі та інші. Однак, на сьогодні відсутні комплексні дослідження з цього питання, які б відповідали умовам сьогодення та залишається неузгодженими ряд питань щодо оновлення законодавства, взаємодії між різними організаціями щодо охорони громадського порядку під час проведення

масових заходів. Отже, актуальність теми полягає у потребі комплексного дослідження правових механізмів забезпечення громадського порядку під час масових заходів з метою підвищення їх ефективності, забезпечення належного рівня безпеки громадян та дотримання демократичних стандартів прав людини навіть в умовах підвищених безпекових викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р); п. 16 Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки (затвердженої постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21); в межах науково-дослідної теми Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів в державі» (номер державної реєстрації 0123U103538), а також наукової тематики науково-дослідних робіт кафедри адміністративно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (номер державної реєстрації 0125U001209) та кафедри адміністративної діяльності поліції «Захист та дотримання прав людини в поліцейській діяльності» (реєстраційний номер 0123U104419).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права» (протокол № 3 від 10.12.2015 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі діючого законодавства України, практичних напрацювань, як в Україні, так і з урахуванням міжнародного досвіду, визначити адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів та запропонувати шляхи вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети дослідження необхідно виконати такі **завдання**:

- дослідити філософсько-правові та історичні аспекти становлення та розвитку охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;
- визначити принципи охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів;
- визначити поняття та розкрити зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;
- охарактеризувати суб'єктів охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;
- встановити інструменти публічного адміністрування (форми і методи) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;
- розкрити взаємодію органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;
- проаналізувати міжнародний досвід охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;
- встановити особливості забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні;
- запропонувати заходи щодо удосконалення законодавства у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів;

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

Методи дослідження. Для досягнення мети дисертаційної роботи та забезпечення наукової об'єктивності одержаних результатів було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. А саме: метод *системного аналізу* дозволив виявити та узагальнити структурні зв'язки між змінними або елементами досліджуваної системи (підрозділи

1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1). За допомогою методів *аналізу* та *синтезу* вивчено та проаналізовано об'єкт у його цілісності та визначено його складові частини та їх взаємозв'язок (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1). *Логіко-семантичний метод* використано в усіх підрозділах дисертаційного дослідження для критичного аналізу доктринальних наукових положень та поглиблено понятійний апарат. За допомогою *діалектичного методу* проаналізовано відповідно до європейських стандартів норми чинного законодавства у аспекті його недосконалості (підрозділ 3.2), що дало змогу сформулювати пропозиції щодо їх удосконалення. Використання *соціологічного* та *статистичного* методів дозволило узагальнити юридичну практику, провести анкетування, проаналізувати емпіричну інформацію, що стосується теми дослідження. За допомогою *порівняльного методу* здійснено аналіз діяльності міжнародних правоохоронних структур в аналізованій сфері та окреслено аспекти перейняття європейського досвіду (підрозділ 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, а отримані результати та узагальнення значно удосконалюють цю сферу. У результаті проведеного дослідження:

уперше:

- запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, як системи засад завчасного попередження, ефективного супроводу, рішучого реагування на порушення та надійного документування й аналізу прорахунків шляхом розрахунку і планування сил і засобів забезпечення масових заходів, підготовки та координації підрозділів і посадових осіб щодо здійснення толерантного діалогу та вчасного застосування превентивних заходів, виваженого застосування засобів примусу, технічного, юридичного супроводу й організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних і правоохоронних органів, що беруть участь в забезпеченні громадського порядку при масових заходах;

- визначено особливості забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану в Україні у випадку виникнення протиправних масових заходів (протестів), спровокованих російськими провокаторами, як імовірної готовності керівників МВС та Національної поліції України до невідкладного застосування сил і засобів щодо відновлення публічного порядку, прав громадян та забезпечення заходів із проведення мобілізації, шляхом планування та накопичення (виведення в резерв) необхідних сил і засобів, у тому числі проведення з поліцейськими Національної поліції України та військовослужбовцями Національної гвардії України відповідних навчань та психологічної підготовки;

- встановлено, що при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодія, як тісна співпраця з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш, інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій.

- за результатами вивчення міжнародного досвіду доведено, що ключову роль у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відіграє основоположний принцип – законності (зв'язаності суб'єктів владних повноважень з законом): по-перше, його найвищою цінністю визнається людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації та інші права, а публічні суб'єкти під час здійснення масових заходів зобов'язані

створити надійні умови для їх гарантій; по-друге, адміністративні та правоохоронні органи, які безпосередньо на місці здійснюють заходи з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, зобов'язані здійснювати охоронні заходи, а у випадку виникнення небезпеки на масовому зібранні зобов'язані захистити учасників та інших осіб, які опинилися у секторі проведення заходу; по-третє, всі суб'єкти владних повноважень, які беруть участь в охороні громадського порядку на масовому заході, можуть діяти виключно у порядку і спосіб, прямо встановлений Конституцією та законами України, а всі інші засоби адміністративної діяльності є забороненими.

- доведено, що в процесі забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні важливим є використання комплексного підходу, що включає розширення повноважень органів Національної поліції України, обмеження деяких конституційних прав громадян, встановлення комендантської години, координацію правоохоронних органів, підвищення психологічної підготовки поліцейських та використання спеціальних засобів тощо.

удосконалено:

- поняття «адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» - це упорядкована система адміністративно-правових заходів, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою протидії та запобігання порушення громадського порядку під час проведення масових заходів, а також припинення протиправної поведінки та затримання осіб, які сприяють негативному розвитку конфлікту в місцях масового скупчення людей, необхідних для нормального функціонування держави і суспільства;

- встановлено, що при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодія, як тісна співпраця з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш, інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій. Доведено, що фізичний вплив і спеціальні засоби можуть бути використані працівниками поліції, виключно у крайніх випадках, що загрожують життю і здоров'ю громадян, коли допускається застосування фізичної сили, водометів та інших спеціальних засобів, проте застосування вогнепальної зброї є неприпустимим при проведеном масових заходів.

- наукові положення щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів в Україні, які включають спільну діяльність різноманітних суб'єктів публічної адміністрації, що гарантує права та свободи громадян на публічну безпеку;

- наукові засади взаємодії Національної поліції України з іншими правоохоронними, адміністративними органами та громадськими формуваннями щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки шляхом використання комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності та координації основних та залучених сил і засобів, об'єднаних спільною метою щодо недопущення порушень основоположних прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина в місцях проведення масових заходів;

набули подальшого розвитку:

- гіпотеза, що ключовим елементом правового регулювання адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів являється саме законність дій уповноважених суб'єктів, з урахуванням особливостей, мети та класифікаційних

ознак масових заходів, що безпосередньо впливають на вибір механізмів адміністративно-правового забезпечення.

- узагальнені точки зору вчених, що громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, а й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують основоположні права і свободи людини і громадянина;

- наукові положення щодо взаємодії, як інструменту публічного адміністрування при забезпеченні адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, що включає тісну співпрацю різних адміністративних та правоохоронних органів з організаторами, іншими службами та громадськістю, що забезпечують ефективну координацію заходів і обмін інформацією, шляхом здійснення попереджувальних заходів, інформуванням та прозорістю дій, що сприяє формуванню позитивного сприйняття присутності на заходах правоохоронних органів та активної участі громади у забезпеченні публічного порядку.

- наукова позиція, що в процесі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів основні обмеження прав мають бути не лише пропорційними, а й обґрунтованими.

- Норми чинного законодавства у сфері охорони громадського порядку у результаті запропоновано змін та доповнень:

Пропозиція змінити назву Глави 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» Кодексу України про адміністративні правопорушення на Глава 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на публічний порядок і публічну безпеку».

Доповнення ст. 173 «Дрібне хуліганство» Кодексу України про адміністративні правопорушення частиною другою, виклавши її в наступній редакції:

«Дрібне хуліганство, вчинене вболівальником, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, у ході проведення спортивного змагання або (та) під час слідування до місця проведення спортивного змагання,

- тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Доповнення ст. 24 «Види адміністративних стягнень» Кодексу України про адміністративні правопорушення підрозділом 2-1 «позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Доповнення до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» в частині того, що контроль за діяльністю громадських формувань варто покласти на спеціально створену комісію з питань спільної діяльності Національної поліції України і громадськості, до складу якої мають входити працівники Національної поліції України, Державної прикордонної служби, представники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських формувань.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

- *науковій діяльності* – при подальшому проведенні наукових досліджень у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів (акт впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.01.2026);

- *правозастосовній діяльності* – для належного втілення в правову дійсність заходів, що становлять діяльність, пов'язану з охороною громадського порядку під час проведення масових заходів (акт впровадження в практичну діяльність ГУНП в Херсонській області від 22.01.2026);

- *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Поліцейська діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Організаційно-правові засади діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та

порядку» (акт впровадження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.01.2026);

– *правотворчій діяльності* – при наданні пропозицій у частині вдосконалення положень КУпАП та інших нормативно-правових актів, положення яких стосуються виявлення правопорушень у сфері громадського порядку та безпеки.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, усі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувались.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану» (м. Одеса, 19 жовтня 2022 року); «Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку у воєнний стан» (Wloclawek, the Republic of Poland, 29 – 30 May 2023); «Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів» (м. Дніпро, 29 лютого 2024 року).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 8 наукових публікаціях, з яких: 4 – наукові статті, опубліковані у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 наукова стаття – у періодичному виданні іноземної держави, 3 – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 237 сторінки, з них основний текст – 189 сторінок, список використаних джерел – 21 сторінка (184 найменування), додатки – 13 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, охарактеризовано стан її наукової розробки, зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологічні засади дослідження. Висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, охарактеризовано особистий внесок здобувача, наведено відомості про апробацію матеріалів дисертаційного дослідження, анонсовано структуру дисертації, зазначено її загальний обсяг.

Розділ 1 «Теоретико правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» містить три підрозділи, у яких визначено Філософсько-правові та історичні аспекти становлення і розвитку охорони громадського порядку під час проведення масових заходів; з'ясовано принципи охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів; і запропоновано поняття та розкрито зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

У підрозділі 1.1 «Філософсько-правові та історичні аспекти становлення і розвитку охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» здійснено аналіз наукових аспектів філософсько-правових засад інституту громадського порядку як основи стабільного і справедливого суспільства, що забезпечується через законодавство, моральні норми та діяльність поліції, коли держава повинна захищати права і свободи громадян, підтримуючи порядок і безпеку за допомогою примусу, якщо це необхідно.

Доведено, що громадський порядок у філософських концепціях тісно пов'язаний з поняттям природного права, громадського договору, публічного інтересу та державного примусу, що забезпечує стабільність та розвиток суспільства. Наукові положення щодо громадського порядку підкреслюють важливість збалансування прав і свобод людини з інтересами суспільства та необхідністю забезпечення безпеки та стабільності. Громадський порядок розглядається як необхідна умова для існування суспільства, забезпечення стабільності, безпеки та належного функціонування державних і суспільних інститутів.

Виявлено і узагальнено, що Ф. Г. Гегель вважав громадський порядок фундаментальною складовою функціонування держави та суспільства. Держава є вищою формою моральності, де громадський порядок забезпечується через законодавство та правові інститути. Мислитель доводив, що держава повинна гарантувати права і свободи громадян, але також має право застосовувати примус для підтримання порядку та захисту суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз. Закони повинні бути справедливими та відповідати загальним моральним принципам. Ф. Г. Гегель підкреслював важливість законності та правопорядку як основи стабільного громадського життя. Громадянське суспільство є проміжною стадією між сім'єю та державою. Поліція є важливим інститутом держави, відповідальним за зовнішні функції, такі як регулювання відносин, управління і забезпечення суспільного порядку.

Філософи Цицерон, Локк, Спіноза і Г. Сковорода, підкреслювали важливість підтримання справедливого громадського порядку для забезпечення стабільності та розвитку суспільства. Цицерон називає прагнення людей творити справедливий громадський порядок природним правом, базованим на вічному, неписаному законі. Локк вважає, що громадський договір про створення політичної влади забезпечує природні права людини на власність, життя, свободу та майно. Спіноза стверджує, що правління багатьох краще, ніж правління одного, і наголошує на необхідності залучення народу до здійснення влади.

У підрозділі 1.2. «Принципи охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів» проаналізовані принципи та запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах.

Визначено, що принцип розрахунку і планування сил і засобів щодо забезпечення масового заходу є первинною спеціальною засадою. До початку масового заходу важливо максимально попередити ймовірність порушення прав і свобод учасників та інших осіб.

Доведено, що другим принципом є належна підготовка та координація підрозділів та посадових осіб. Це засада, яка дає можливість ще на етапі до безпосереднього проведення масового заходу підготувати особовий склад адміністративних та правоохоронних органів до несення служби з охорони громадського порядку та налагодити тісну та організовану взаємодію між ними.

Третій принцип діалогу та вчасного застосування превентивних засобів вимагає від адміністративних та правоохоронних органів здійснювати вчасне втручання в конфліктну ситуацію на момент її зародження, своєчасно засобами роз'яснення та переконання не дозволити їй перерости в небезпечні дії.

Четвертий принцип щодо застосування засобів примусу вимагає від правоохоронних органів, яким законом прямо передбачено право його застосування, діяти передбачувано, однак рішуче, якщо права і свободи громадян почали грубо порушуватися. Підстави, порядок застосування та обмеження детально вписані в спеціальних законах.

Зазначено, що принцип технічного, юридичного супроводу та організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних та правоохоронних органів, які беруть участь в забезпеченні громадського порядку в умовах масових заходів, є вагомими засобами попередження протиправних вчинків, своєчасного виявлення та нейтралізації провокаторів та інших осіб, які порушують публічну безпеку, створюють умови для притягнення винних осіб до адміністративної чи іншої юридичної відповідальності та доведення законності діяльності посадових осіб правоохоронних органів чи аналізу допущених ними помилок.

У підрозділі 1.3. «Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» визначено, що адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів у широкому розумінні, це засади виконання адміністративними органами своєї місії та завдань на основі норм адміністративного права, стосовно створення безпечних та належних умов для громадян України, інших фізичних та юридичних осіб реалізовувати своє право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації із завчасним сповіщенням відповідних органів виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування про його проведення.

Критеріями аналізу змісту адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів є різні за юридичною природою, сутністю та структурою чинники класифікації. Зокрема, з'ясовано, що за видом юридичної діяльності, які здійснюються в процесі публічного адміністрування - це планування розпорядчої діяльності (підзаконної правотворчості), надання адміністративних послуг, виконавчої адміністративної діяльності та правоохоронної діяльності. За суб'єктами забезпечення (адміністративними органами): суб'єктами організації масового заходу та їх активістами, працівниками Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Збройних сил України (виключно в умовах воєнного стану, як реакція на незаконні зібрання), муніципальними утвореннями забезпечення громадського порядку та охорони комунального майна, інші громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону.

Здійснено розподіл проведення масових заходів: 1) за рівнем легалізації на: такі, що проводяться легально; такі, що проводяться без повідомлення; такі, що проводяться всупереч заборони: а) мирно, без порушення громадського порядку; б) з грубим порушенням громадського порядку та (або) застосуванням зброї; 2) за рівнем заходів публічного реагування адміністративними органами, та які застосовуються виключно фізичною в присутності суб'єктів публічного контролю; коли були застосовані превентивні заходи передбачені чинним законодавством; коли були застосовані засоби примусу; 3) за формами проведення: збори, мітинги, демонстрації, походи, конференції, зустрічі, проводи урядових делегацій; з'їзди політичних партій та ін.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий статус адміністративних та правоохоронних органів України, щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено суб'єкти охорони громадського порядку під час проведення масових заходів; визначено інструменти публічного адміністрування (форми і методи) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів та розкрито взаємодію органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

У підрозділі 2.1. «Суб'єкти охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» визначено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення громадського порядку під час масових заходів в Україні включає різноманітні суб'єкти публічної адміністрації з різною юридичною природою, з виділенням основного адміністративного органу, що гарантує права та свободи громадян та публічну безпеку – організаторів, які мають відповідні публічні компетенції стосовно завчасного повідомлення місцевих органів влади, інформування громадськості про захід та забезпечення публічної безпеки під час його проведення, у тісній взаємодії з посадовими особами центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується міністром МВС України.

Доведено, що до адміністративних органів, які здійснюють забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, відносяться суб'єкти публічної адміністрації з різною юридичною природою. Вони мають як спільні риси, так і специфічні повноваження.

Первинними суб'єктами, які при підготовці та проведенні масових заходів мають ознаки адміністративних органів, є їх організатори. Діюче законодавство ще не формалізувало їх адміністративно-правовий статус. Проте, взявши за основу публічні компетенції організаторів футбольних матчів, узагальнено повноваження організаторів масових заходів, які полягають у повідомленні завчасно відповідних місцевих публічних виконавчих органів про проведення масового заходу, зокрема його призначення, дату, час, очікувану кількість відвідувачів тощо; інформуванні громадськості про захід, наголошуючи на правилах дотримання громадського порядку та правил безпеки. Організатори є головними відповідальними адміністративними органами (хоча в інших ситуаціях у більшості випадків вони не є адміністративними органами) за забезпечення безпеки учасників заходу та інших осіб, у налагодженні координації з правоохоронними органами та місцевими органами виконавчої влади. До їх адміністративних прав відноситься: відмовитися від проведення масового заходу та сприяти відмові від нього

потенційних учасників у випадку отримання заборони; здійснення адміністрування доступу до місця проведення заходу та запобігання участі в ньому несанкціонованих або порушуючих порядок осіб.

З'ясовано, що адміністративно-правовий статус поліцейських Національної поліції України (в першу чергу, це патрульна поліція, превентивна поліція та поліція діалогу) при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, з погляду теорії адміністративного права та в залежності від того, який обов'язок вони безпосередньо виконують, відносяться до адміністративних органів (як виконання загальної сервісної функції забезпечення громадської безпеки), так і до правоохоронних, наприклад, при застосуванні засобів поліцейського примусу.

Військовослужбовці Національної гвардії України при залученні їх до охорони громадського порядку під час проведення масових заходів виконують виключно правоохоронну функцію. Спеціалізовані служби та рятувальні служби беруть участь у плануванні, забезпечують невідкладний безпековий сервіс та допомогу у випадках надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути під час масових заходів.

Місцеві органи виконавчої влади (військові адміністрації, районні адміністрації, органи місцевого самоврядування) мають компетенцію обґрунтовувати та затверджувати додаткові обов'язки для організаторів та учасників, обмеження та заборони щодо планування та проведення масових заходів; погодження території проведення заходу або надання іншого для цього місця (місцевості); обґрунтоване прийняття рішення про не погодження проведення масового заходу з одночасним зверненням до суду щодо його заборони.

У підрозділі 2.2. «Інструменти публічного адміністрування (форми і методи) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» проведено аналіз взаємодії як інструменту публічного адміністрування при забезпеченні проведення масових заходів, яка включає тісну співпрацю різних задіяних до охорони громадського порядку адміністративних та правоохоронних органів з організаторами, іншими службами та громадськістю, що забезпечує ефективну координацію заходів і обмін інформацією, шляхом здійснення попереджувальних заходів, інформуванням та прозорістю дій, що сприяє формуванню позитивного сприйняття присутності на заходах правоохоронних органів та активної участі громади у забезпеченні публічного порядку.

Доведено, що планування є головним і невід'ємним початковим етапом забезпечення громадської безпеки при проведенні масових заходів. Включає ретельне вивчення та розробку ростановки сил і засобів, визначення варіативності адміністративної та правоохоронної діяльності в залежності від небезпечності факторів, визначення ключових точок розташування обладнання та спеціальних засобів, а також розробку способів взаємодії з організаторами. Інститут планування є частиною успішного проведення масових заходів і забезпечення громадської безпеки.

Первинним способом забезпечення громадської безпеки при проведенні масових заходів є «діалог», як спеціальний інструмент публічного адміністрування. Він показав високу ефективність в адміністративній діяльності поліції діалогу Національної поліції України. Діалог, як інструмент публічного адміністрування, має використовуватися на всіх етапах організації масових заходів.

Узагальнено, що посадові особи адміністративних органів забезпечення громадського порядку при проведенні масових заходів повинні дотримуватися певних правил: заздалегідь домовлятися з організаторами, надавати інформацію про можливі наслідки агресивної поведінки, підтримувати постійний зв'язок з учасниками до, під час і після заходу; залишатися спокійними і доброзичливими, не нав'язувати свою думку, а допомагати учасникам зрозуміти ситуацію; працювати у цивільному одязі зі спеціальними жилетами, використовуючи слово і психологічну підготовку, без зброї та спецзасобів.

Узагальнено, що в умовах інформаційного суспільства при проведенні масових заходів широко та ефективно застосовуються технічні засоби, в першу чергу через відеоспостереження та використання інших технологій для оперативного виявлення та фіксації правопорушень. Які доповнюються превентивними заходами м'якої дії у формі використання попереджувальних

афіш та інформаційних матеріалів, оповіщення населення про заплановані заходи та можливі обмеження, залучення громадськості до попереджувальних заходів через співпрацю з місцевими організаціями та активістами.

З'ясовано, що при забезпеченні громадської безпеки при супроводі масових заходів, у крайніх невідкладних випадках, які безпосередньо загрожують життю і здоров'ю громадян, або якщо можуть призвести до захоплення адміністративних приміщень, які знаходяться під державною охороною, працівники поліції можуть у суворій відповідності до Закону України «Про Національну поліцію» застосовувати фізичний вплив (силу), спеціальні засоби індивідуального та колективного впливу (наприклад водомети). При цьому зроблено висновок, що застосування вогнепальної зброї є не допустимим.

У підрозділі 2.3. «Взаємодія органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» досліджені засади взаємодії Національної поліції з іншими правоохоронними, адміністративними органами та громадськими формуваннями щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки.

З'ясовано, що важливим аспектом взаємодії Національної поліції з правоохоронними підрозділами по охороні громадського порядку під час проведення масових заходів в Україні є координація дій, обмін інформацією та оперативне реагування на можливі загрози, що дозволяє забезпечити максимальну безпеку та захист прав і свобод громадян. Акцент на прозорості, законності та взаємодії із громадською формуює основу дослідження цього важливого аспекту правозахисної діяльності.

Взаємодія з громадськими формуваннями відбувається у відповідності до спеціального Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», громадяни мають право створювати громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку. Громадські формування діють у взаємодії з правоохоронними органами, Державною прикордонною службою України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, додержуючись принципів гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав та свобод людини.

Зроблено узагальнення, що основними завданнями громадських формувань з охорони громадського порядку є: надання допомоги органам Національної поліції у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки; інформування органів Національної поліції про вчинені або ті, що готуються правопорушення; сприяння органам Національної поліції у виявленні і розкритті правопорушень.

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» складається з двох підрозділів, у яких проаналізовано міжнародний досвід охорони громадського порядку під час проведення масових заходів; визначено особливості забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні та надано пропозиції щодо удосконалення законодавства у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

У підрозділі 3.1. «Міжнародний досвід охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» визначено, що засади свободи мирних зібрань в ЄС базуються на правовій системі ЄС та національних законодавствах країн-учасниць, які охороняють усі мирні масові заходи, включаючи вираження різноманітних, непопулярних або меншинових думок, коли всі мирні зібрання заслуговують на публічну охорону, якщо вони організовані з мирними намірами і проводяться без насильства, з'ясовано, що принцип презумпції на користь проведення зібрань визначає, що все, що не заборонено законом, вважається допустимим, і при таких умовах для проведення зібрання не потрібен штучний дозвіл зайвої бюрократичної регуляції.

Зазначено, що засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів в ЄС розглядаються через реалізацію фундаментального права громадян на свободу зібрань. Хартія основних прав ЄС гарантує кожній людині право на свободу мирних зібрань та асоціацій на всіх рівнях. Будь-які обмеження прав на зібрання та асоціації не можуть перевищувати тих, що вважаються законними відповідно до ЄКПЛ, що забезпечує високу правову стандартизацію в ЄС.

Таким чином, Хартія і ЄКПЛ є взаємопов'язаними в забезпеченні права на свободу мирних зібрань.

З'ясовано, що згідно з європейським законодавством під охороною є правові системи права ЄС та національна система урядів країн-учасниць. Зібрання вважається мирним, якщо його організатори заявили про мирні наміри і воно проводиться без насильства. Провідним принципом організації проведення масових заходів є презумпція на користь проведення зібрань, як фундаментальне право, свобода мирних зібрань, коли, наскільки це можливо, організатори мають користуватися основним правилом, що все, що не заборонено законом, слід вважати допустимим, і ті, хто бажає зібратися, не повинні отримувати публічний дозвіл на це.

Здійснюючи аналіз національного досвіду країн-учасниць ЄС наголошено, що у державах Скандинавії впроваджена вдала модель діалогу поліції, які застосовують м'які головні убори та світловідбиваючі жилети для зменшення напруженості при проведенні масових заходів.

Польща відрізняється широким застосуванням муніципальної поліції для забезпечення громадського порядку та тісною взаємодією з громадськістю.

Позитивним для України є приклад Німеччини, де активно залучаються громадяни для охорони громадського порядку, та державою розроблено ряд програм, направлених на активне їх приєднання та прийняття участі в таких заходах.

В Фінляндії існує широке розгалуження муніципальних відділів поліції, основною задачею яких є охорона громадського порядку, запобігання та розслідування злочинів та інших подій, що загрожують громадському порядку та безпеці, здійснення контролю та нагляду за дорожнім рухом, сприяння безпеці дорожнього руху та виконання всіх інших обов'язків, передбачених законом.

Позитивним досвідом Чехії є запровадження та активне використання поліцією, у першу чергу, різних соціальних програм, направлених на забезпечення публічної безпеки і порядку.

Переймаючи досвід Хорватії, Україні слід звернути увагу на комунальну превенцію, яка направлена на покращення співпраці між поліцією та місцевою владою, громадськими організаціями, приватним та громадським секторами.

У підрозділі 3.2. «Особливості забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні» розкрито особливості забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану.

Доведено, що в умовах воєнного стану масові заходи заборонені та не можуть бути погоджені місцевими органами виконавчої влади. Проте, як показує світовий досвід та негативний досвід в деяких регіонах України, коли виникають протиправні заходи протесту, спровоковані російськими провокаторами, вони можливі. Відповідно для їх імовірного забезпечення (припинення) Національна поліція України у взаємодії з іншими правоохоронними органами має бути готова до різного роду ситуацій. Узагальнено, що для цього Верховна Рада України через зміни у профільний Закон значно розширила повноваження Національної поліції України, зокрема здійснювати заходи щодо дотримання особами комендантської години, обмежень свободи пересування в райони, наближені до лінії бойового зіткнення, та прикордонну смугу.

З'ясовано, що до особливостей дотримання громадського порядку відноситься: встановлення комендантської години, зупинення транспортних засобів для перевірки документів, перевірка документів особи, поверхнева перевірка та огляд, обмеження доступу до певних територій, опитування осіб та обмеження пересування. При цьому для забезпечення громадської безпеки під час воєнного стану важлива координація між різними правоохоронними органами, такими як Національна поліція, Служба безпеки України, Національна гвардія, Державна прикордонна служба та інші. Важливим є те, що поліцейські під час воєнного стану працюють в екстремальних умовах, що вимагає високого рівня психологічної підготовки, емоційної стійкості, спроможності до швидкого прийняття рішень та адаптивності до непередбачуваних обставин. Це включає розвиток емпатії, міжособистісних вмінь, рішучості та самоконтролю.

Доведено, що для ефективного забезпечення громадської безпеки під час воєнного стану в Україні застосовується комплексний підхід, що включає розширення повноважень поліції,

обмеження деяких конституційних прав (обмеження яких не забороняє Конституція України), встановлення комендантської години, координацію правоохоронних органів, підвищення психологічної підготовки поліцейських та використання спеціальних засобів.

Доведено потребу необхідності внесення змін до чинного законодавства щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки та напрацювання адміністративно-процесуальної практики у цій сфері.

Наголошено, що на сьогодні у сфері адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів залишається законодавчо неврегульованим питання щодо чіткого роз'яснення повноважень і обов'язків правоохоронних органів та інших відповідальних структур, їх взаємодії між собою тощо. Умовами успішної взаємодії є чітке законодавче врегулювання питань комунікації, спільних заходів та діяльності з метою реалізації передбачених законом прав та свобод громадян. Оскільки їх відсутність, як показує практика, призводить до неоднозначного тлумачення повноважень і обов'язків Національної поліції України та інших відповідальних структур, втрачається довіра з боку населення, що призводить до неоднозначних ситуацій, що загрожують громадському порядку та безпеці.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, за результатами якого запропоновано нове розв'язання порушеного наукового завдання. Одержані результати дають підстави для таких висновків і пропозицій:

1. На підставі вивчення філософсько-правових та історичних аспектів становлення і розвитку підрозділів у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів виявлено що з погляду філософії права громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства та права. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів.

Доведено, що громадський порядок ґрунтується не лише на законодавстві, а й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують основоположні права та свободи людини і громадянина.

2. За результатами проведеного дослідження принципів охорони громадської безпеки під час проведення масових заходів проведено системний аналіз наукових точок зору вітчизняних і зарубіжних вчених на їх філософську та адміністративно-правову природу.

Доведено, що ключову роль у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відіграє основоположний принцип - законності. Який в європейському категорійному розумінні має назву – «зв'язаності суб'єктів владних повноважень законом». Встановлено, що по-перше, його найвищою цінністю визнається людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації та інші права, а публічні суб'єкти під час здійснення масових заходів зобов'язані створити надійні умови для їх гарантій; по-друге, адміністративні та правоохоронні органи, які безпосередньо на місці здійснюють заходи з охорони громадського порядку, зобов'язані здійснювати охоронні заходи, а у випадку виникнення небезпеки на масовому зібранні зобов'язані захистити учасників та інших осіб, які опинилися у секторі проведення заходу; по-третє, всі суб'єкти владних повноважень, які беруть участь в охороні громадського порядку на масовому заході, можуть діяти виключно у порядку і спосіб, прямо встановлений Конституцією та законами України, а всі інші засоби адміністративної діяльності є забороненими.

Запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, як системи засад завчасного попередження, ефективного супроводу, рішучого реагування на порушення та надійного документування й аналізу прорахунків шляхом розрахунку і планування

сил і засобів забезпечення масових заходів, підготовки та координації підрозділів і посадових осіб щодо здійснення толерантного діалогу та вчасного застосування превентивних заходів, виваженого застосування засобів примусу, технічного, юридичного супроводу й організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних і правоохоронних органів, що беруть участь в забезпеченні громадського порядку при масових заходах.

3. Результатами вивчення поняття і змісту адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів встановлено, що ключовим елементом правового регулювання у досліджуваному напрямку являється саме законність адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час організації та проведення масових заходів. При цьому самі масові заходи мають різну юридичну природу, що визначається їх сутністю, метою та класифікаційними ознаками, які впливають на вибір механізмів їх адміністративно-правового забезпечення. У зв'язку з чим у вузькому розумінні адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів являють собою упорядкований комплекс адміністративно-правових заходів, які у своїй переважній більшості мають попереджувальний характер, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою захисту прав і основоположних свобод людини і громадянина та нормального функціонування держави і суспільства.

Запропоновано авторську дефініцію «адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» - це упорядкована система адміністративно-правових заходів, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами України з метою протидії та запобігання порушення громадського порядку під час проведення масових заходів, а також припинення протиправної поведінки та затримання осіб, які сприяють негативному розвитку конфлікту в місцях масового скупчення людей, необхідних для нормального функціонування держави і суспільства.

4. При вивченні суб'єктів охорони громадського порядку під час проведення масових заходів з'ясовано, що адміністративно-правовий статус адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку, пов'язаного з проведенням масових заходів – це система суб'єктів публічної адміністрації з різною юридичною природою, об'єднаних однією місією гарантування прав і свобод громадян та публічного порядку в місцях організованого скупчення людей, яка визначається на основі норм адміністративного права, правових звичаїв Українського народу, судової практики, у формі завдань, адміністративних прав та обов'язків

Встановлено, що органи Національної поліції України, при забезпеченні громадського порядку можуть здійснювати як адміністративно-сервісну, так і правоохоронну функції, а військовослужбовці Національної гвардії України виключно правоохоронну функцію.

Доведено, що місцеві органи виконавчої влади відіграють наділені монопольним адміністративним правом щодо погодження або не погодження проведення масового заходу, у зв'язку з чим відіграють ключову роль у легалізації місця (території), часу та кількості учасників масового заходу, деталізують обов'язки їх організаторів і учасників тощо.

5. При вивченні інструментів публічного адміністрування (форм і методів) охорони громадського порядку під час проведення масових заходів встановлено, що при забезпеченні громадського порядку під час масових заходів адміністративними та правоохоронними органами доцільно використовувати систему інструментів публічного адміністрування: планування, як ретельний попередній аналіз ситуації, визначення розташування сил, розробка сценаріїв дій і співпраця з організаторами заходів; взаємодія, як тісна співпраця з організаторами, іншими службами та громадськістю, забезпечення прозорості дій і обміну інформацією; діалог, у формі активного спілкування з організаторами і учасниками заходів на всіх етапах, попередження конфліктів, роз'яснення правових наслідків і підведення підсумків після заходів; технічні засоби, щодо використання відеоспостереження та інших технологій для оперативного виявлення і фіксації правопорушень, а також застосування інформаційних матеріалів для попередження конфліктів; превентивні заходи м'якої дії, як у формі розміщення попереджувальних афіш,

інформування населення про заплановані заходи і можливі обмеження, залучення громадськості до превентивних дій.

Доведено, що фізичний вплив і спеціальні засоби можуть бути використані працівниками поліції, виключно у крайніх випадках, що загрожують життю і здоров'ю громадян, коли допускається застосування фізичної сили, водометів та інших спеціальних засобів, проте застосування вогнепальної зброї є неприпустимим при проведеному масових заходів.

6. Проведений аналіз взаємодії органів Національної поліції України з іншими правоохоронними органами та підрозділами щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів засвідчив, що взаємодія Національної поліції України з іншими адміністративними і правоохоронними органами є ключовим елементом забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів, що дозволяє ефективно координувати дії, оперативно реагувати на можливі загрози та обмінюватися інформацією в процесі проведення масових заходів.

З'ясовано, що громадські формування відіграють важливу роль у наданні допомоги органам Національної поліції України не лише в інформуванні про правопорушення, а й сприянні у їх розкритті. У зв'язку з чим в процесі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів основний акцент варто робити саме на законності, прозорості та взаємодії органів Національної поліції України з громадськістю.

7. При вивченні міжнародного досвіду охорони громадського порядку під час проведення масових заходів виявлено та узагальнено, що забезпечення права свободи мирних зібрань у ЄС регулюється низкою нормативно-правових актів, основними з яких є Хартія основних прав Європейського Союзу та Європейська конвенція з прав людини. Ці Європейські засадничі нормативно-правові акти гарантують право на свободу мирних зібрань та асоціацій, обмеження яких можуть бути введені лише за умов, передбачених законом і необхідних у демократичному суспільстві.

У різних країнах ЄС існують певні особливості (підходи) до забезпечення порядку під час масових заходів: від діалогу поліції зі спільнотою в Скандинавії до активного залучення громадян в Німеччині, широкого використання муніципальної поліції в Польщі та Фінляндії, а також соціальних програм і партнерств в Чехії та Хорватії. Ці підходи сприяють ефективному забезпеченню громадського порядку та безпеки під час мирних зібрань. При цьому ключовим є те, що за законодавством ЄС в процесі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів основні обмеження прав мають бути не лише пропорційними, а й обґрунтованими.

8. Вивчення особливостей забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні засвідчило, що в умовах воєнного стану масові заходи заборонені та не можуть бути погоджені місцевими органами виконавчої влади, проте не є виключенням різноманітні протиправні заходи протестів, спровоковані колаборантами.

Доведено, що забезпечення громадської безпеки під час воєнного стану в Україні у випадку виникнення імовірних протиправних масових заходів (протестів) потребує системного підходу, який включає злагоджену роботу різних державних органів та координацію їх дій. Для ефективного реагування на такі ситуації повноваження Національної поліції України значно розширені, включаючи право на оповіщення резервістів та військовозобов'язаних, їх адміністративне затримання та доставлення до відповідних органів. Поліція також має право здійснювати заходи щодо дотримання комендантської години та обмеження свободи пересування в районах, наближених до лінії бойового зіткнення та прикордонної смуги. Важливою є взаємодія Національної поліції України з іншими правоохоронними органами, такими як Служба безпеки України, Національна гвардія України та Державна прикордонна служба України, що включає спільні патрулювання та оперативні дії у кризових ситуаціях.

9. Доведено, що в процесі забезпечення охорони громадського порядку під час дії воєнного стану в Україні важливим є використання комплексного підходу, що включає розширення повноважень органів Національної поліції України, обмеження деяких конституційних прав громадян, встановлення комендантської години, координацію

правоохоронних органів, підвищення психологічної підготовки поліцейських та використання спеціальних засобів тощо.

З метою удосконалення законодавства у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, запропоновано внести наступні змін та доповнення:

Змінити назву Глави 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» Кодексу України про адміністративні правопорушення на Глава 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на публічний порядок і публічну безпеку».

Доповнити ст. 173 «Дрібне хуліганство» Кодексу України про адміністративні правопорушення частиною другою, виклавши її в наступній редакції:

«Дрібне хуліганство, вчинене вболівальником, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, у ході проведення спортивного змагання або (та) під час слідування до місця проведення спортивного змагання,

- тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

Доповнити ст. 24 «Види адміністративних стягнень» Кодексу України про адміністративні правопорушення підрозділом 2-1 «позбавлення права відвідувати спортивні змагання».

З метою підвищення ефективності участі громадських формувань з охорони громадського порядку у забезпеченні правопорядку та посилення їх ролі, до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» внести доповнення про те, що контроль за діяльністю громадських формувань покласти на спеціально створену комісію з питань спільної діяльності Національної поліції України і громадськості, до складу якої мають входити працівники Національної поліції України, Державної прикордонної служби, представники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських формувань.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові статті у періодичних фахових виданнях України:

1. Ярошак О.Я. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. Вип.28. 2023. С.129-134.

2. Ярошак О.Я. Національна поліція як суб'єкт забезпечення публічної безпеки і правопорядку під час проведення масових заходів. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2023.С. 152-156.

3. Ярошак О.Я. Взаємодія Національної поліції з правоохоронними підрозділами у ході забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія «Право». Вип 81: частина 2. 2024. С.240-243.

4. Ярошак О.Я. Окремі методи у діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень*. Вип. 32. 2024. С.74-79.

Наукові статті у періодичних виданнях іноземних держав:

5. Yaroshak O. Ensuring public order and public safety by the National police of Ukraine. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 3(55). 2023. P.197-200.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Ярошак О.Я. Проблемні питання охорони громадського порядку під час проведення спортивних матчів. *Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня

2022 р.). Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ. 2022. С.49-51.

7. Ярошак О.Я. Проблемні питання щодо забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах воєнного стану. *Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches: International scientific conference (Wloclawek, the Republic of Poland, 29 – 30 May 2023)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 2023. P.74-76.

8. Ярошак О.Я. Дотримання прав людини при охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. (м. Дніпро, 29 лютого 2024 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2024. С.671-673.

АНОТАЦІЯ

Ярошак О.Я. Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Міжнародний університет бізнесу і права Міністерства освіти і науки України; Одеський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, Одеса, 2026.

У дисертації розкрито адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

З'ясовано, що адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів у широкому розумінні – це засади виконання адміністративними органами своєї місії та завдань на основі норм адміністративного права, стосовно створення безпечних та належних умов для громадян України, інших фізичних та юридичних осіб реалізовувати своє право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації із завчасним сповіщенням відповідних органів виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування про його проведення. У вузькому розумінні адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів – це упорядкована система адміністративно-правових засад, способів та адміністративних процедур (проваджень), які застосовуються адміністративними та правоохоронними органами. Зазначено, що всі державні органи здійснюють забезпечення громадської безпеки, але саме на органи Національної поліції покладена важлива роль у захисті, від імені держави, прав та свобод людини і громадянина, сприянню проведення мирних заходів, дозволяючи вільно висловлювати свої думки та почуття в межах дозволеного законодавством.

Проаналізовані наукові аспекти філософсько-правових засад інституту громадського порядку дозволили зробити висновок, що вони є основою стабільного і справедливого суспільства, що забезпечується через законодавство, моральні норми та діяльність поліції, коли держава повинна захищати права і свободи громадян, підтримуючи порядок і безпеку за допомогою примусу, якщо це необхідно. З погляду філософії права громадський порядок є ключовим елементом функціонування держави і суспільства та права. Він забезпечує стабільність, безпеку громадян і належне функціонування соціальних інститутів. Громадський порядок ґрунтується не тільки на законодавстві, однак й на моральних нормах і правових інститутах, які утверджують права і свободи громадян.

Запропонована п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних органів при забезпеченні громадського порядку на масових заходах, як системи засад завчасного попередження, ефективного супроводу, рішучого реагування на порушення та надійного документування й аналізу прорахунків шляхом розрахунку, і планування сил і засобів забезпечення масового заходу, підготовки та координації підрозділів та посадових осіб, здійснення толерантного діалогу та вчасного застосування превентивних засобів, виваженого застосування засобів примусу, технічного, юридичного супроводу та організаційно-правового захисту посадових осіб адміністративних та

правоохоронних органів, які беруть участь в забезпеченні громадського порядку в умовах масових заходів. Основні засади у сфері адміністративно-правового забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів базуються на фундаментальному принципі української держави та права – верховенстві права та спеціальних принципах.

Встановлено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення громадського порядку під час масових заходів в Україні включає різноманітні суб'єкти публічної адміністрації з різною юридичною природою, з виділенням основного адміністративного органу, що гарантує права і свободи громадян та публічну безпеку – організаторів, які мають відповідні публічні компетенції стосовно завчасного повідомлення місцевих органів влади, інформування громадськості про захід та забезпечення публічної безпеки під час його проведення, у тісній взаємодії з посадовими особами центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується міністром МВС України. До суб'єктів забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів відноситься велика кількість структурних підрозділів, які мають специфічні повноваження, різне підпорядкування та використовуються не за призначенням.

З'ясовано, що взаємодія, як інструмент публічного адміністрування при забезпеченні проведення масових заходів, включає тісну співпрацю різних задіяних до охорони громадського порядку адміністративних та правоохоронних органів з організаторами, іншими службами та громадськістю, що забезпечує ефективну координацію заходів і обмін інформацією, шляхом здійснення попереджувальних заходів, інформуванням та прозорістю дій, що сприяє формуванню позитивного сприйняття присутності на заходах правоохоронних органів та активної участі громади у забезпеченні публічного порядку. Сприймаючи специфіку сучасних загроз, органи Національної поліції в умовах воєнного стану діють у тісній координації з підрозділами Збройних Сил України, Національною гвардією, прикордонною службою, спецслужбами та іншими структурами безпекового сектору. В межах такої взаємодії реалізується комплекс заходів, спрямованих на протидію діяльності диверсійно-розвідувальних груп противника, боротьбу з незаконними воєнізованими формуваннями, діяльність яких суперечить законодавству України.

Доведено, що особливості забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану у випадку виникнення протиправних масових заходів (протестів) спровокованих російськими провокаторами, як імовірної готовності керівників МВС та Національної поліції України до невідкладного застосування сил і засобів, щодо відновлення публічного порядку, забезпечення заходів щодо проведення мобілізації, прав громадян шляхом планування та накопичення (виведення в резерв) для цього сил і засобів, проведення з поліцейськими та військовослужбовцями Національної гвардії України відповідних навчань та психологічної підготовки. Від працівників очікується високий рівень професіоналізму та дотримання встановлених правил і норм під час застосування превентивних та інших засобів впливу, заборонено застосовувати форми і методи, які можуть призвести до різного роду тілесних ушкоджень особам.

Визначено, що засади взаємодії Національної поліції з іншими правоохоронними, адміністративними органами та громадськими формуваннями щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки шляхом використання комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності та координації основних та залучених сил та засобів, об'єднаних однією місією та завданнями стосовно недопущення порушень прав свобод та законних інтересів громадян в місцях організованого скупчення людей з певної метою. Співпраця дозволяє ефективно координувати дії, оперативно реагувати на можливі загрози, обмінюватися інформацією та забезпечувати захист прав і свобод громадян. Акцент на прозорості, законності та взаємодії із громадою є основою правозахисної діяльності в умовах воєнного стану, що вимагає високого рівня професіоналізму і оперативності.

З'ясовано, що засади свободи мирних зібрань в ЄС базуються на правовій системі ЄС та національних законодавствах країн-учасниць, які охороняють усі мирні масові заходи, включаючи вираження різноманітних, непопулярних або меншинових думок, коли всі мирні

зібрання заслуговують на публічну охорону, якщо вони організовані з мирними намірами і проводяться без насильства, з'ясовано, що принцип презумпції на користь проведення зібрань визначає, що все, що не заборонено законом, вважається допустимим, і при таких умовах проведення зібрання не потрібен штучний дозвіл зайвої бюрократичної регуляції. У різних країнах ЄС існують певні особливості (підходи) до забезпечення порядку під час масових заходів: від діалогу поліції зі спільнотою в Скандинавії до активного залучення громадян в Німеччині, широкого використання муніципальної поліції в Польщі та Фінляндії, а також соціальних програм і партнерств в Чехії та Хорватії. Ці підходи сприяють ефективному забезпеченню громадського порядку та безпеки під час мирних зібрань. Зазначено, що переймаючи та застосовуючи в Україні міжнародні напрацювання щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів необхідно внести відповідні зміни до чинного законодавства. У практичну складову поліцейської діяльності з урахуванням висновків і рекомендацій Ради Європи, власних напрацювань від пілотних проектів, запровадити найбільш дієві для нашого суспільства заходи по охороні громадського порядку під час проведення масових заходів забезпечивши рівень гарантій та захисту прав і свобод громадян.

Доведено потребу необхідності внесення змін чинного законодавства щодо забезпечення громадського порядку та публічної безпеки та напрацювання адміністративно-процесуальної практики у цій сфері.

Ключові слова: поліцейська діяльність, публічне адміністрування, правоохоронні органи, ефективність, забезпечення, громадянське формування, права та свободи людини, громадський порядок, громадська безпека, Національна поліція.

ABSTRACT

Yaroshak O.Ya. Administrative and legal principles of public order protection during mass events. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 «Administrative law and process; finance law; information law». – International University of Business and Law of the Ministry of Education and Science of Ukraine; Odesa State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Odesa, 2026.

The dissertation reveals the administrative and legal principles of public order protection during mass events.

It is found that administrative and legal support for the protection of public order during mass events in a broad sense is the principles of fulfillment by administrative bodies of their mission and tasks on the basis of administrative law, to create safe and appropriate conditions for citizens of Ukraine, other individuals and legal entities to exercise their right to assemble peacefully, unarmed and hold meetings, rallies, marches and demonstrations with advance notification of the relevant executive authorities or local self-government bodies about the event. In a narrow sense, administrative and legal support for the protection of public order during mass events is an orderly system of administrative and legal principles, methods and administrative procedures (implementations), which are applied by administrative and law enforcement authorities. It is noted that all state bodies ensure public security, but it is the National Police that has an important role in protecting, on behalf of the state, the rights and freedoms of man and citizen, promoting peaceful events, allowing people to freely express their thoughts and feelings within the limits permitted by law.

The scientific aspects of the philosophical and legal foundations of the institution of public order as the basis of a stable and just society, which is ensured through legislation, moral norms and police activities, when the state must protect the rights and freedoms of citizens, maintaining order and security through coercion, if necessary, are investigated. From the perspective of the philosophy of law, public order is a key element in the functioning of the state, society, and law. It ensures stability, security of citizens, and the proper functioning of social institutions. Public order is based not only on legislation, but also on moral norms and legal institutions that affirm the rights and freedoms of citizens. From the perspective of the philosophy of law, public order is a key element in the functioning of the state, society, and law. It ensures stability, security of citizens, and the proper functioning of social institutions. Public order is based not only on legislation, but also on moral norms and legal institutions that affirm the rights and freedoms of citizens.

The five-member structure of the special principles of activity of administrative and law enforcement agencies in ensuring public order at mass events is updated as a system of principles of early warning, effective support, decisive response to violations and reliable documentation and analysis of miscalculations by calculating and planning the forces and means of ensuring a mass event, training and coordination of units and officials, conducting a tolerant dialogue and timely application of preventive measures, and balanced application of preventive measures. The basic principles in the field of administrative and legal maintenance of public order during mass events are based on the fundamental principle of the Ukrainian state and law - the rule of law and special principles.

The scientific provisions on the administrative and legal status of subjects of ensuring public order during mass events in Ukraine, which include various public administration entities with different legal nature, have been improved, with the main administrative body guaranteeing the rights and freedoms of citizens and public safety - organizers who have the relevant public competencies to notify local authorities in advance, inform the public about the event and ensure public safety during its holding, in close cooperation with officials of central executive authorities, whose activities are coordinated by the Minister of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The subjects of ensuring public order during mass events include a large number of structural units that have specific powers, different subordination, and are used for purposes other than their intended purpose.

The scientific provisions on interaction as a tool of public administration in ensuring the holding of mass events were further developed, which includes close cooperation of various administrative and

law enforcement agencies involved in the protection of public order with organizers, other services and the public, which ensures effective coordination of activities and exchange of information through preventive measures, information and transparency of actions, which contributes to the formation of a positive perception of the presence of law enforcement agencies at events. Perceiving the specifics of modern threats, the National Police bodies, under martial law, operate in close coordination with units of the Armed Forces of Ukraine, the National Guard, the Border Guard Service, special services, and other security sector structures. Within the framework of such interaction, a set of measures is being implemented aimed at countering the activities of enemy sabotage and reconnaissance groups and combating illegal paramilitary formations whose activities contradict the legislation of Ukraine.

Scientific provisions have been formed on the peculiarities of ensuring public security under martial law in the event of illegal mass events (protests) provoked by Russian provocateurs, as well as the probable readiness of the heads of the Ministry of Internal Affairs and the National Police of Ukraine to immediately use forces and means to restore public order, ensure measures for mobilization, citizens' rights by planning and accumulating (withdrawing to reserve) forces and means for this purpose, conducting training with police and military personnel. Employees are expected to maintain a high level of professionalism and adhere to established rules and regulations when using preventive and other means of influence; it is prohibited to use forms and methods that may cause various types of bodily harm to individuals.

The article examines the scientific foundations of interaction of the National Police with other law enforcement, administrative bodies and public formations to ensure public order and public security through the use of a set of measures aimed at improving the efficiency and coordination of the main and involved forces and means united by one mission and tasks to prevent violations of the rights of freedoms and legitimate interests of citizens in places of organized gatherings of people for a specific purpose. Cooperation allows us to effectively coordinate actions, respond promptly to possible threats, exchange information, and ensure the protection of citizens' rights and freedoms. An emphasis on transparency, legality, and community engagement is the foundation of human rights advocacy under martial law, which requires a high level of professionalism and efficiency.

It is determined that the principles of freedom of peaceful assembly in the EU are based on the EU legal system and national legislation of the member states, which protect all peaceful mass events, including the expression of diverse, unpopular or minority opinions, when all peaceful assemblies deserve public protection, if they are organized with peaceful intentions and are conducted without violence, it is found that the principle of presumption in favor of holding assemblies determines that everything that is not prohibited by law is considered permissible, and under such conditions, an assembly does not require artificial permission from excessive bureaucratic regulation. In different EU countries, there are certain features (approaches) to ensuring order during mass events: from police dialogue with the community in Scandinavia to active citizen involvement in Germany, the widespread use of municipal police in Poland and Finland, as well as social programs and partnerships in the Czech Republic and Croatia. These approaches contribute to the effective maintenance of public order and security during peaceful assemblies. It is noted that adopting and applying international practices in Ukraine regarding the protection of public order during mass events, it is necessary to make appropriate amendments to the current legislation. In the practical component of police activities, taking into account the conclusions and recommendations of the Council of Europe, our own experiences from pilot projects, to introduce the most effective measures for our society to protect public order during mass events, ensuring the level of guarantees and protection of the rights and freedoms of citizens.

The author proves the need to amend the current legislation on ensuring public order and public security and to develop administrative and procedural practice in this area.

Keywords: police activity, public administration, law enforcement agencies, efficiency, provision, civil formation, human rights and freedoms, public order, public security, National Police.

Підписано до друку 06.04.2026. .Формат 60x84/16 Папір офсетний.
Гарн. «Times New Roman». Друк RIZO Ум. друк .арк. 0,9.
Наклад 100 прим.
Поліграфічне відділення відділу організації наукової роботи
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.